

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2023-293

25.4.2023

Statens Pensjonskasse

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Fall på ski – reiste seg – skulderskade – arbeidsulykke – yfl. § 11 første ledd bokstav a.

Forsikrede pådro seg smerter i høyre skulder, da han gikk på ski under en vinterøvelse i forsvaret. Han hadde tung sekk. Hendelsen ble meldt til foretaket fire år senere, og han kunne da ikke angi eksakt dato for hendelsen, men opplyste at skaden skjedde da han skulle reise seg etter et fall. Foretaket la dette til grunn, men avsto kravet da det ikke forelå en arbeidsulykke. Saken reiste spørsmål om forsikrede var utsatt for en arbeidsulykke. Nemnda vurderte saken på grunnlag av det faktum som var lagt til grunn for foretakets vurdering, men kunne ikke se at det å reise seg etter et fall representerte en plutselig og ytre begivenhet. Hendelsen var ikke omfattet av det markerte ulykkesbegrepet. Hendelsen skjedde under en vinterøvelse og nemnda kunne heller ikke se at værforholdene og tung oppakning kunne anses som en ekstraordinær påkjenning eller belastning. Hendelsen var dermed ikke omfattet av det avdempede ulykkesbegrepet og foretaket ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede pådro seg smerter i høyre skulder, da han deltok på en vinterøvelse i forsvaret i februar 2015.

I notat fra sykestua 26.2.15 fremgår:

Plaget av belastningsrelaterte smerter i høyre skulder etter vinterøvelsen fra 12.02.15-18.02.15. Smertene ble sannsynligvis utløst av en slags forstrekning eller vridning i skulderen under skigåing med opp-pakning. (...)

I legeattest fra avdelingslege samme dag, fremgår:

Overnevnte pasient har noe problemer med sin høyre skulder.

Av medisinsk årsak må han fritas for skulderbelastende trening og tjeneste, som f.eks. push-ups, hang-ups o.l. ut uke 10.

I henvisning til fysioterapi fra lege 12.1.16 fremgår:

Diagnose (ICPC-kode med tekstlinje): skuldersmerter (...)

Viktige funn: Smerter i høyre skulder etter fall på skitur med full oppakning. Han skulle reise seg ved hjelp av skistaven og kjente at det skjedde noe i skulderen. Etter noen dager fikk han vondt i skuldra og plagene har vært konstant siden. Han får vondt ved belastning og når han trener. Han er (...) i forsvaret og har behov for å være i god form, og ønsker hjelp til å bli helt bra. (...)

Tilsvarende fremgår også av henvisning til MR av høyre skulder fra samme lege 14.1.16.

MR av høyre skulder 19.2.16 viste: "R: Litt økt væske i AC-leddet med diskret kapselødem rundt. Funnet kan representere posttraumatiske forandringer. For øvrig intet patologisk påvist".

Videre er det fremlagt kopi av meldinger i Pasientpost og journalutskrift fra fastlege.

I journalnotat fra fastlegen 23.11.18 er det blant annet notert: "For 2 år siden ble det tatt MR skulder pga smerteplager over lang tid. (...) Dette skjedde mens han var i forsvaret", og i journalnotat 21.12.18: "Smerter i h ø skulder: Kom etter trening".

MR av høyre skulder 28.12.18 viste, sammenlignet med MR-undersøkelse 19.2.16: "R: Vesentlig uendrede forhold med beskjedne signalforandringer i AC-leddet, klinisk undersøkelse med tanke på betydning anbefales".

I epikrise 5.2.19 fra ortopedisk klinikk, er det beskrevet "smerter i høyre dominante skulder etter et fall under (...) februar 2015".

Forsikrede ble operert 25.9.19, jf. operasjonsbeskrivelse samme dag.

I skademelding til foretaket 27.11.19, utfylt av arbeidsgiver, er det opplyst at skaden skjedde "12.-18.02.15" under en "Militærøvelse". Under beskrivelse av hendelsesforløpet er det vist til vedlagt forklaring fra forsikrede. I forsikredes skadeforklaring til Nav samme dato, fremgår:

Året er 2015 og måneden er februar. Vi på (...) gjør oss forberedt på det som mange oppfattet som den tyngste øvelsen gjennom (...), nemlig vinterøvelsen. Vinterøvelsen tok sted på (...).

Dag to (tror jeg) inn i øvelsen setter vi marsj, det er kaldt snø og dårlig sikt. Vi er delt i lag på ca 10 stk med (...). Laget mitt setter marsj mot neste holdepunkt i øvelsen. Det er under denne marsjen at jeg faller på snøen. Mens laget fortsetter videre må jeg reagere raskt for å ikke miste dem da det er dårlig sikt og setter skistavene 90 grader opp og drar meg selv opp med full oppakning. Jeg må spesifisere at det var tung oppakning. Det er her jeg kjenner noe skjedde med skulderen min men, adrenalin rushet overvinnet alt annet av sans. Jeg er 100 % sikker på at det er her skulderlidelsen startet.

Nøyaktig dato skaden skjedde husker jeg ikke. Det skjedde mellom 15.02.2015-25.02.2015.

I spesialisterklæring 2.1.22, fra spesialist i generell og ortopedisk kirurgi, fremgår:

Aktuelle ulykkesskade/erstatningssak.

(Forsikrede) forteller at han skadet den høyre skulderen sin under en militærøvelse vinteren 2015. Denne øvelsen ble gjennomført i tidsrommet 12.02.2015 til 18.02.2015. Øvelsen ble gjennomført på (...), og det var "tøffe" vinterforhold med snøvær, lave temperaturer og sterk vind. Han forteller at uhellet skjedde under den andre dagen av øvelsen, hvor han bar på en tung oppakning. Han falt da han gikk på ski, og han kom seg på beina ved å heise seg opp på stavene. (Forsikrede) forteller at noe skjedde i den høyre skulderen da han dro seg opp. Øvelsen ble gjennomført, og han forteller at han først merket at han hadde vondt i skulderen under busstransporten på vei hjem fra øvelsen.

Legen konkluderte med at det mest sannsynlig er årsakssammenheng mellom ulykkeshendelsen i februar 2015 og forsikredes nåværende plager med høyre skulder, og fastsatte den varige medisinske invaliditeten til 6 %.

Foretaket avslo krav om erstatning med henvisning til at det ikke forelå en arbeidsulykke, jf. brev av 29.4.22.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han ble utsatt for en arbeidsulykke. I nemndspraksis er det lagt til grunn at skade som følge av fall er en ulykke, jf. 2013-534, 2016-387, 2016-388. Som påpekt i FSN-5559, har Trygderetten lagt til grunn i sin praksis at

ethvert fall skal anses som en arbeidsulykke. Dette gjelder også fall som skyldes sykdom eller et illebefinnende. Ulykkesmomentet i arbeidsulykkesaker er også oppfylt når "skadelidte ikke var forberedt på eller ikke kunne unngå den usedvanlige påkjenningen", jf. Rt. 2005 s. 1757 avsnitt 49.

Et fall er følgelig i seg selv tilstrekkelig til å være en ulykkesskade. I denne saken er fallet den eneste årsaken til at skulderskaden oppstod. Hadde forsikrede ikke falt, ville han heller ikke trengt å dra seg brått opp med full oppakning. Det er følgelig klar årsakssammenheng mellom fallet og skaden, og det foreligger da en ulykkesskade.

Hovedårsakslæren i ulykkesforsikring dekker til og med det som kan anses som "uvanlige skadeforløp" etter en ulykkeshendelse, selv om også andre årsaker har virket inn på forløpet, jf. 2015-184. Forsikrede har i denne sammenheng også vist til Rt-1977-985, FSN-6167 og FSN-7347.

Subsidiært ble forsikrede uansett utsatt for en usedvanlig belastning da han måtte haste seg igjen med full oppakning etter fallet, jf. det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 annet ledd annet punktum. Forsikrede har i denne sammenheng vist til Rt-2006-1642, Rt-2005-1757. Den aktuelle øvelsen var den lengste og eneste som ble utført i vinterterreng, i løpet av forsikredes tid som elev på (...). De hadde mye mer oppakning enn normalt, forsikrede hadde lite erfaring med å gå på ski, terrenget var ukjent og vind og snø gjorde sikten dårlig. Skaden skjedde da han gikk i mars i en linje med ca. 8 personer. Forsikrede var bakerst i rekken og var derfor avhengig av å komme seg opp fort for å ikke bli etterlatt. Grunnet dårlig sikt kunne man bare se ca. 10-20 meter foran seg. Det var videre vindfullt, hvilket gjorde det vanskelig å høre rop fra avstand. Det var heller ikke noe alternativ for forsikrede å ta av seg skiene for å reise seg opp i bedre stilling, da det var flere meter med snø under ville beinet ha sunket rett ned. Skaden skjedde mens forsikrede var under stort tidspress og svært raskt måtte dra seg opp etter å ha falt på ski med tung oppakning. Dette skiller seg fra andre saker i praksis der skadelidte har hatt mulighet til å vurdere handlingsalternativer, som f.eks. TRR-2020-3903. Skaden kan også i noen grad sammenlignes med løft av spesielt tunge gjenstander, da forsikrede ved å dra seg opp med skistaven i praksis måtte løfte store deler av egen kroppsvekt samt full oppakning, jf. Rt-2008-1646 avsnitt 44 og Nav rundskriv R13-00 kapittel 3.4, hvor det også fremgår at løft av uventet høy vekt kan være tilstrekkelig i seg selv. Likheten med tunge løft tilsier at terskelen bør anses lavere for å konstatere arbeidsulykke. Den uventede og usedvanlige belastningen skulderen fikk da han dro seg opp er i seg selv tilstrekkelig. Saken skiller seg fra saker i praksis om for eksempel helsepersonell som flytter pasienter, da øvelsen på mange måter skilte seg fra hverdagen ved (...) og øvrige øvelser.

At skaden skjedde under en planlagt vinterøvelse, kan heller ikke være avgjørende, jf. Rt-2005-1757. Forsikrede har dessuten anført at terskelen for at noe skal avvike fra en normal arbeidssituasjon bør være lavere for uerfarne vernepliktige enn for "vanlige" ansatte i Forsvaret. At vernepliktige skal ha et ekstra sterkt vern, kommer til uttrykk i folketrygdloven § 13-8 annet ledd der det fremgår at vernepliktige "er yrkesskadedekket ved enhver skade og sykdom som er påført eller oppstått i tidsrommet fra de møter til tjeneste til de blir dimittert". Selv om denne bestemmelsen ikke kommer direkte til anvendelse etter yrkesskadeforsikringsloven, taler likevel de hensyn som bestemmelsen hviler på for at terskelen bør være lavere.

I begge tilfeller foreligger det klar årsakssammenheng mellom fallet og forsikredes nåværende skulderplager, jf. sakkyndigvurderingen fra spesialist.

Foretaket har i det vesentlige anført at hendelsen ikke kan anses som en ulykke i yrkesskadeforsikringslovens forstand, jf. yfl. § 11, verken etter det markerte eller avdempede ulykkesbegrepet. Ved vurderinger i personskadesaker legges det mest vekt på de tidsnære opplysninger. Opplysninger gitt i ettertid vil derfor ha mindre bevisverdi. I denne saken er det fremkommet ulike opplysninger om hendelsen og tidspunktet for når den skal ha skjedd. Foretaket har likevel lagt til grunn for sin vurdering at forsikrede var på militærøvelse i februar 2015 da han pådro seg en skade i skulderen. Skaden skjedde da forsikrede skulle heise seg opp igjen på stavene etter at han hadde falt på ski. Det foreligger ingen opplysninger om at skaden oppstod under selve fallet. Det er ikke beskrevet noen plutselig eller uventet ytre hendelse. Hendelsen medførte heller ikke en usedvanlig påkjenning eller belastning som går utover det en må forvente når en må reise seg opp igjen etter et fall på ski. Skaden oppstod uten at det

foreligger noe avvik som ligger utenfor det en må forvente når man er på vinterøvelse med full oppakning, og må reise seg opp igjen etter et fall.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om forsikrede var utsatt for en arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven (yfl.) § 11 første ledd bokstav a.

Det er sikker rett at begrepet arbeidsulykke i yfl. § 11 første ledd bokstav a skal forstås på samme måte som det tilsvarende begrepet i folketrygdloven § 13-3. I denne bestemmelsens annet ledd defineres to ulike kategorier arbeidsulykker: det markerte ulykkesbegrep (en plutselig eller uventet ytre hending) og det avdempede ulykkesbegrep (en konkret tidsbegrenset ytre hending som medførte en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommendes arbeid). Det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden.

Det foreligger flere ulike beskrivelser av den aktuelle skadehendelsen. I det første journalnotatet 26.2.15 etter hendelsen, er det notert: "sannsynligvis utløst av en slags forstrekning eller vridning i skulderen under skigåing med opp-pakning". I henvisning til fysioterapi 12.1.16: "Smerter i høy skulder etter fall på skitur med full oppakning. Han skulle reise seg ved hjelp av skistaven og kjente at det skjedde noe i skulderen". Ytterligere beskrivelse av hendelsesforløpet er gitt i forsikredes skadeforklaring til Nav 27.11.19, journalnotat fra fastlegen 23.11.18 og 21.12.18, og epikrise 5.2.19 fra ortopedisk klinikk.

Foretaket har lagt til grunn det som fremgår av skademeldingen for sin vurdering, at forsikrede var på militærøvelse i februar 2015 da han pådro seg en skade i skulderen, og at skaden skjedde da forsikrede skulle heise seg opp igjen på stavene etter at han hadde falt på ski. Nemnda vurderer saken på grunnlag av det faktum som er lagt til grunn for foretakets vurdering.

Det følger av Rt-2009-1485 at uttrykket "en plutselig og uventet ytre hending" må tolkes slik at hendelsen har vært ulykkesartet. I Rt-2009-1619 avsnitt 53 uttalte Høyesterett at det må kreves et ulykkesmoment for at det skal foreligge en arbeidsulykke omfattet av det markerte ulykkesbegrep. I nemndspraksis kreves det at noe i den ytre situasjonen må ha utviklet seg på en uventet måte og at det er dette uventede som må ha ført til skaden.

Nemnda legger som nevnt til grunn at skaden oppstod da forsikrede skulle reise seg etter et fall. Det er ingen klare holdepunkter for at fallet var årsaken til skaden, og nemnda kan heller ikke se at det å reise seg etter et fall representerer en plutselig og ytre begivenhet, eller at det er beskrevet noe annet ulykkesmoment. Etter dette finner nemnda at hendeøsen ikke er omfattet av det markerte ulykkesbegrepet.

Spørsmålet blir etter dette om hendelsen omfattes av det avdempede ulykkesbegrepet. Det er ikke et absolutt krav om en ytre hendelse i tilfeller der arbeidstakeren på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning, jf. Rt-2005-1757. I slike tilfeller kan den vanskelige arbeidssituasjonen eller det forhold som har ført til den ekstraordinære påkjenningen eller belastningen, utgjøre et tilstrekkelig ulykkesmoment i seg selv, jf. avsnitt 51 i dommen. Videre har Høyesterett i Rt-2009-1626 uttalt at det "kreves (...) at den trygdede har vært utsatt for en påkjenning eller belastning utenfor arbeidets alminnelige ramme - det må ha skjedd et avvik fra det normale i vedkommende arbeid. Avviket kan enten bestå i at arbeidstakeren har utført oppgaver som ligger utenfor rammene for arbeidet, eller i at ordinært arbeid har blitt gjennomført på en uvanlig måte, men avviket må uansett ha medført en usedvanlig påkjenning eller belastning."

Det sentrale spørsmål er om oppgaven er en del av vedkommendes normale arbeidsoppgaver, slik at det derfor ikke lå noe ekstraordinært i at oppgaven ble utført, jf. Rt-2009-1626 avsnitt 35.

Forsikrede har anført at han ble utsatt for en usedvanlig belastning, da han etter å ha falt, på grunn av vind og værforhold, ikke hadde andre alternativer enn å haste seg opp igjen med tung oppakning, for ikke å bli etterlatt av de andre i gruppen. Forsikrede hadde dessuten liten erfaring med å gå på ski, og hadde ikke gått på ski med (...) tidligere.

Hendelsen skjedde under en vinterøvelse på (...) der forsikrede var elev. Nemnda legger til grunn at en del av hensikten med en vinterøvelse på (...), nettopp er å gå med oppakning under vinterlige forhold. Selv om værforholdene var utfordrende og oppakningen var tyngre enn ved tidligere øvelser, kan ikke nemnda se at disse forholdene lå utenfor det en vinterøvelse på (...) normalt innebærer. Nemnda kan heller ikke se at det å skulle reise seg opp med oppakning etter et fall på ski, tilsier at forsikrede ble påført en ekstraordinær påkjenning eller belastning. Etter nemndas syn må forsikrede ha vært kjent med vekten av egen kroppsvekt og oppakningen. Etter en konkret vurdering kan ikke nemnda se at det avdempede ulykkesbegrepet kommer til anvendelse.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant) og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).